Koululainen

N:o 8 (3) 1966

SYKSYLLÄ

Syksy on nyt varmasti tullut. Kun liikumme luonnossa, havaitsemme sen olevan täynnä ihmeitä. Kesän sato vilja, marjat ja hedelmät ovat kypsyneet ja suureksi osaksi jo korjattu talteenkin. Monenlaiset sienet ja muut syksyn kasvit ovat keskellä kirkkaita, varisseita lehtiä ja kuihtuneita kasveja. Ihmeellinen väriloisto on vallannut metsän puut ja pensaat. Luonto on juuri syksyllä monen mielestä kauneimmillaan.

Kylmät ilmat, pakkaset ja syysmyrskyt vähentävät meidän haluamme oleskella ulkona. Lämmin koti tuntuu aina miellyttävältä ja turvalliselta. Kauniista kesän lämpöisistä päivistä on enää muisto jäljellä mielessämme.

Nykypäivinä on elämämme tullut monin tavoin helpommaksi ja turvallisemmaksi, kuin mitä se on ollut menneinä aikoina. Ihminen on keksinyt monenlaisia koneita ja laitteita, jotka auttavat jokapäiväistä elämäämme. Luonnonvoimista useat on kesytetty. Kosket on pantu tuottamaan sähköä ja rajumyrskyjäkin vastaan on pystytty kamppailemaan menestyksellisesti.

Kuitenkin on eräs luonnonvoima, jolle ei, yleisesti ottaen, vielä kyetä panemaan ihmisen mielen mukaista hallintaa. Pääasiallisen jokapäiväisen ravintomme me saamme edelleen maasta. Maan kasvit, vilja, hedelmät ja marjat tarvitsevat aina kypsyäkseen hyviä ilmoja. Säätä me ihmiset emme voi säätää. Ilmojen haltija on Jumala. Hän antaa maan päälle aurinkoa, sadetta ja tuulta. Hän yksin on luonut käsittämättömän kasvun ihmeen. Kasvaminen ja kehittyminen sekä luonnossa että ihmiselämässä on Taivaallisen Isämme määräämä. Hän johtaa ja ohjaa kaikkea ja kaikkia.

Kun me näin syksyllä liikumme luonnossa voimme taas ja taaskin pysähtyä ihailemaan Herramme valtasuuruutta. Täyteläisenä ja värikkäänä luonto syksyisin kertoo meille Luojamme mahdista. Olkoon sitten joko kaunis, kuulaan kirkas syyspäivä, tai syksyn synkän harmaa myrskyinen ilma; kaikki luonnossa on todisteena Kaikkeuden Herran vallasta.

Nöyränä kunnioittakaamme Luonnon Herraa. Kumartuen kääntykäämme kiitoksen mielin Jumalan puoleen. Rukouksella lähestykäämme Taivaallista Isäämme.

Kauniissa virressä 560 sanoo virsirunoilija:

"Hän säät ja ilmat säätää, ja aallot tainnuttaa,
ja hyisen hallan häätää, ja viljan vartuttaa.
Hän onneen meidät ohjaa, jos joutuu johdantaan.
Sen rakkauden pohjaa, ken pystyy koskaan tutkimaan?"

RISTON RETKET MUSEOMAAHAN

27. osa

KAUPPA ASBESTI

Risto heräsi unestaan. Kasvoissa tuntui kummallista kutinaa ja museopölyä leijui vuoteen ympärillä.

— Ahaa, haltia ja museopölyä! oivalsi Risto ponnahtaen ylös sängystään. — Me lähdemme Museomaahan, eikö niin?

— Kyllä, kauppakaapissa odottavat, vastasi haltija. — Asbestikuiduilla on asiaa sinulle.

*

Asbestikasassa olivat jo pitkän aikaa olleet harmistuneita.

— Meidän on kerrottava hänelle, päätteli suurikokoinen asbestikuitu.

— Tietenkin me kerromme, myönteli pieni asbesti.

— Olen jo puhunut asiasta Kivikaudenhaltijalle, tiedoitti eräs kasan reunalla olevista kuiduista. — He ovat tulossa. Kuulen selvästi Lentävän lautasen äänen.

— Tännepäin! huusivat asbestit yhteen ääneen, kun Risto oli avaamassa Museomaan valtavan suurta ja raskasta ovea.

— Kuulin teillä olevan asiaa minuue, sanoi Risto.

— Haluaisimme kertoa sinulle kotimaan kaupasta, selittivät kuidut. — Olemme kuulleet ulkomaan tuontitavaroiden kehuvan pitkiä kauppamatkojaan. Kotimaan kaupasta ei kukaan ole puhunut sanaakaan.

— Asbesti varmaankin oli kivikaudella kotimaista kauppatavaraa, mutta mihin sitä käytettiin?

— Saviastioiden valmistajat sekoittivat saveen jotain karkeampaa ainetta saadakseen astiat kestävämmiksi, selitti haltija. — Saatettiin käyttää esimerkiksi näkinkenkä- tai kivirouhetta. Savossa, Varkauden ja Pielisjärven välisellä alueella, on maamme suurimmat asbestiesiintymät.

Siellä alettiin sekoittaa murskattuja asbestikuituja saveen. Asbestikeramiikka, niinkuin tiedemiehet sitä nimittävät, oli syntynyt. Astiat olivat erinomaisia varsinkin keittotarkoituksiin ja levisivät kaupan välityksellä aina maamme länsi- ja eteläranniikolle saakka.

— RISTOO! asbestikeramiikkaisen saviastian huuto keskeytti haltian selityksen. — Tule tänne päin!

— Oletko sinä kivikautinen puurokattila? tiedusteli Risto.

— Mitä hassuja kyselet? Eihän näin varhain kivikaudella osattu vielä viljellä maata eikä tunnettu viljakasveja. Olen kattila, mutta kivikauden lapsille ei keitetty puuroa.

— No, oli heillä sitten jotain paremmin kuin meillä nykyajan lapsilla, tuumaili aamupuuroonsa kyllästynyt Risto, mutta haluaisitko tutustua nykyaikaisiin keittoastioihin?

Asbestikeramiikkainen saviastia myöntyi ja Lentävä lautanen kuljetti Riston, haltian ja saviastian halki ilman sangen nykyaikaiseen keittiöön Riston kotiin.

— Päivää, esiäiti, pihisi painekeitin ja sähköhella vilkutteli punaista merkkivaloaan tervetuliaisiksi.

— Tervetuloa nykyaikaan neljäntuhannen vuoden taakse! kannet hyppiä rämistivät kattiloiden reunoja vastaan.

Asbestikeramiikkainen saviastia koki elämänsä suurimman järkytyksen rämisevien, pihisevien ja vilkuttelevien jälkeläistensä vieraana.

— Hirveä paikka, se sanoi. — Vihaisesti pihiseviä ja rämiseviä esineitä ja pahoja vilkkuvia silmiä kaikkialla. Se alkoi juosta kauhuissaan kohti ikkunaa . . .

Kalliosta irroitettuja sitkeitä olkimaisia asbestikuituja. Kuidut murskattiin ja sekoitettiin saveen. Näin syntyi sitkeä savimassa, josta astiat muotoiltiin. Täysin kuivuttuaan ne poltettiin rovion liekeissä koviksi ja kestäviksi.

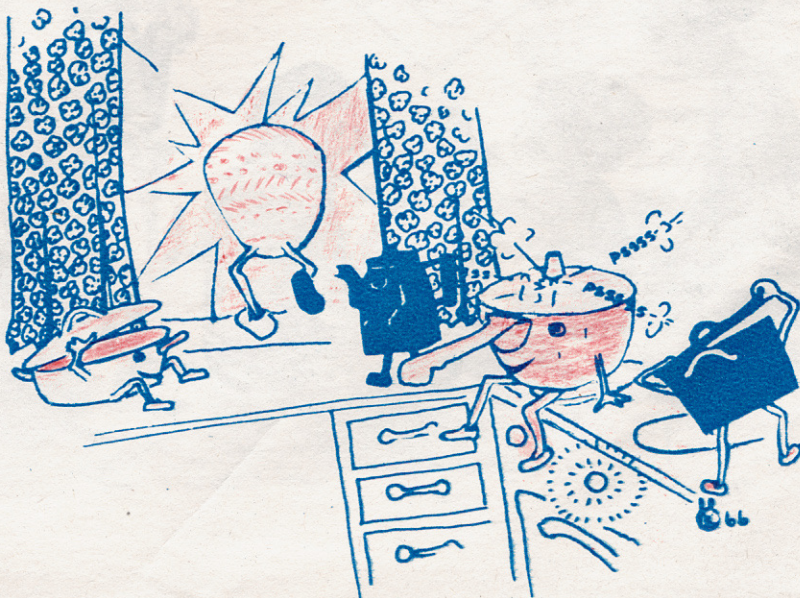
— RÄISKIS!

Risto heräsi. Hän oli unohtanut illalla sulkea ikkunan ja tuuli paiskasi sen tuhansiksi sirpaleiksi.

Oh, näin kovalla rytinällä en ole vielä kertaakaan palannut Museomaasta, tuumaili Risto ja käänsi unisena kylkeään.

— Mahdotonta on kahden erilaisen aikakauden sopeutua toisiinsa, tuumi haltija ja vei särkyneen saviastian takaisin museon turvalliseen ja hiljaiseen maailmaan.

Kaija Levonen

SINULLA ON MILJOONIA YSTÄVIÄ

Sinä kuulut suomalaisena niiden 120 valtion joukkoon, jotka haluavat elää sovinnossa ja rauhassa toistensa kanssa. Nämä 120 valtiota muodostavat mahtavan maailmanjärjestön jonka nimi on Yhdistyneet Kansakunnat eli YK.

Nämä valtiot haluavat myös auttaa niitä maita, joilla on vaikeuksia, niin että ihmiset saisivat kylliksi ruokaa, että lapset voisivat käydä koulua ja että sairaat saisivat lääkkeitä.

Koska YK:lla on paljon tekemistä, on se jaettu eri osastoihin, joilla jokaisella on omat tehtävänsä.

Maailman kaikista lapsista ja heidän äideistään huolehtii UNICEF osasto.

UNICEF tarvitsee paljon rahaa, jotta se voisi auttaa ystäviäsi eri puolilla maailmaa.

Sinullakin on mahdollisuus olla mukana tässä työssä auttamassa miljoonia pieniä ystäviäsi niissä maissa, joissa lapsilla on vaikeuksia.

Unicef kouluttaa opettajia ja sairaanhoitajia niissä maissa, joissa niitä ei ole kylliksi.

Unicef opettaa äitejä hoitamaan lapsiaan ja kotejaan. Unicef hankkii ruokaa nälkäisille lapsille ja lääkkeitä sairaille.

Unicef opettaa lapsia puhtauteen, koska puhtaus estää sairauksia.

Miten sitten sinä, olitpa sitten suomalainen tai afrikkalainen, amerikkalainen tai intialainen voit olla mukana näin vaikeassa työssä?

Joka vuosi myy Unicef kauniita kortteja, joita kuuluisat taitelijat ovat piirtäneet. Jos ostat vaikkapa joulukorteiksesi näitä Unicef-kortteja autat jokaisella kortilla yhtä ystävääsi. Jos vuoden aikana lähetät kaikki onnittelusi ja kaikki kirjeesikin Unicef-kortilla olet vuoden aikana auttanut ehkä kymmeniä pikku ystäviäsi eri puolilla maailmaa.

Ole mukana Unicefin työssä. Olethan sinä jo pieni maailman kansalainen, jolla on miljoonia ystäviä.

UNICEF SUORITTAA LAPSILLE ROKOTUKSIA, ETTEIVÄT HE SAIRASTUISI.

UNICEF RUOKKII NÄLKÄÄNÄKEVIÄ LAPSIA.

UNICEF HANKKII MAITOA, RUOKAA, LÄÄKKEITÄ JA VITAMIINEJA KAIKKIIN NIIHIN MAIHIN, JOISSA LAPSET JOUTUVAT KÄRSIMÄÄN NÄIDEN PUUTTEESTA.

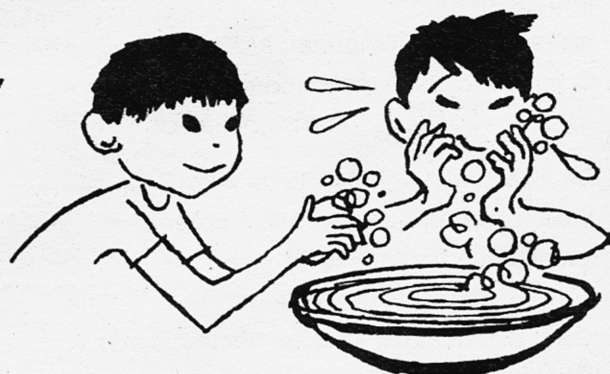

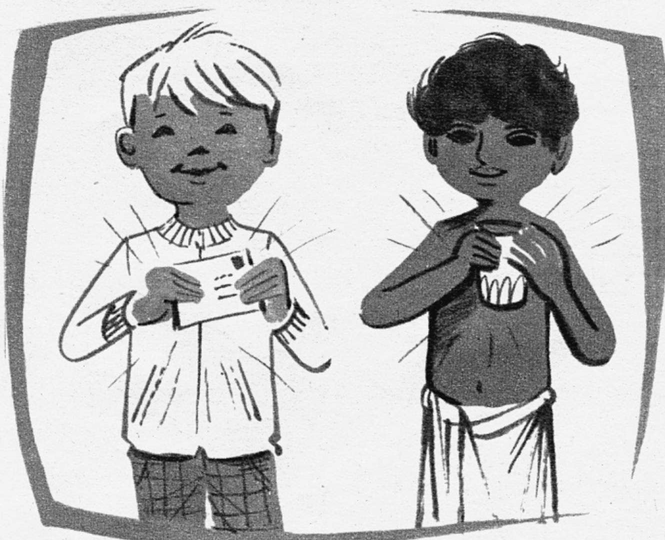

UNICEF AUTTAA SAIRAITA LAPSIA PARANTUMAAN.

UNICEF AUTTAA KOULUTTAMAAN OPETTAJIA, JOTKA OPETTAVAT LAPSIA LUKEMAAN, KIRJOITTAMAAN JA LASKEMAAN.

UNICEF OPETTAA LAPSILLE, ETTÄ PUHTAUS ON TÄRKEÄTÄ JOS HALUAA PYSYÄ TERVEENÄ.

YKS KAKS

YKS KAKS
TULIN PAREMMAKS
LUKIJAKS.
KIRJAN AVASIN,
TAVASIN, TAVASIN.
YKS KAKS
TULIN PAREMMAKS,
YHÄ PAREMMAKS
LUKIJAKS.

Teksti Hellin Tynell
Kuvat Heljä Lassila

Syksyllä puut ovat kauniita.
Koivu on keltainen,
pihlaja punainen
ja vaahtera kellanpunainen.
Opettaja pyysi lapsia tuomaan
syksyn värikkäitä lehtiä kouluun.

Seuraavana aamuna Rulla astui iloisena opettajan pöydän ääreen, avasi koululaukkunsa ja nosti suuren nipun Aku-Ankka- lehtiä pöydälle. Opettaja oli aika tavalla hämmästynyt.

– Mitä me näillä teemme?

– Opettajahan pyysi tuomaan värikkäitä lehtiä kouluun. JA NYT MINÄ EN UNOHTANUT!

Opettaja helähti nauramaan.

– Voi, voi tätä meidän Rullaa! Tarkoitin puiden lehtiä. Aku-Ankat eivät sentään taida puussa kasvaa, vaikka ovatkin aika värikkäitä.

Satu-Sari

LAPSET OLIVAT KOKOONTUNEET PIHALLE
JUTTELEMAAAN VIME KESÄN HAUSKOJA ASIOITA.
SARIKIN TULI PIHALLE.
– MISSÄ SINÄ OLIT VIIME KESÄNÄ?
KYSYI TIMO JA AJATTELI:
NYT TULEE HYVÄ JUTTU.
SARI ALKOI: – TOTTA KAI TE TIEDÄTTE;
ETTÄ MEILLÄ ON LINNA MEREN RANNALLA.
SIELLÄ ON SEITSEMÄNKYMMENTÄ HUONETTA.
MINÄ ASUN TORNIKAMARISSA.
MINULLA ON SUURI, IHANA VUODE,
JOSSA ON SAMETTIPATJAT JA SILKKIPEITE.
JOKA AAMU KAMARINEITO TULI HERÄTTÄMÄÄN
MINUT. LÄHDIN IHANAAN UIMA-ALTAASEEN UIMAAN JA . . .
– JA SITTEN KAI HUOMASIT, ETTÄ KAIKKI OLIKIN UNTA . . .
OTIT UIMAPUVUN, PYYHKEEN JA LÄKSIT UIMASTADIONILLE,
JATKOI TIMO NAURAEN.
– USKOKAA TAI ÄLKÄÄ, SANOI SATU-SARI JA LÄHTI
SIPSUTTAMAAN PITKIN ASVALTTIA PORTTIKÄYTÄVÄÄN.

OLLI JA ANTTI AJATTELEVAT

– Yhtä asiaa minä tässä oikein ajattelen,
että mitä varten opettajat puhuvat
eri äänellä koulussa kuin muualla?
– Miten niin? kysyi Antti.
– Ajoin eilen raitiovaunussa,
ja meidän opettaja istui samassa
vaunussa erään tuttavansa kanssa.
Et usko, kuinka opettaja jutteli
ihan tavallisella äänellä.
– No jutteliko se sitten eri äänellä?
– No, ihan eri äänellä! Melkein kuin
meidän äiti tai isä kotona. Mutta sitten
se opettaja huomasi minut ja sen suu meni
ihan samaan asentoon kuin koulussakin.
– Mitähän varten ne puhuvat sitten niin
tärkeällä äänellä siellä koulussa?
tuumaili nyt Anttikin.
– No sitähän minä tässä ajattelen. Kai ne
luulevat, että me opimme sillä tavalla
paremmin.
– Niin kai! Tai sitten niitä on opetettu puhumaan
sillä tavalla siellä opettajien koulussa.

AVARUUS-ARTSI

Tänään Artsi kulki leipomoliikkeen ohi
ja näki ikkunassa ihanan hedelmäkakun.
Siitäpä hänelle juolahtikin mieleen
tärkeä seikka.
Artsi juoksi kotiin ja sanoi äidille:
– Kuulehan äiti, minun pitäisi viikon
ajaksi muuttaa ruokalistaa.
– Mitä! Onko sinun vatsasi kipeä?

– Äiti, sinä olet taas unohtanut,
että minä harjoittelen avaruusmieheksi.
Luin juuri eräästä lehdestä, että avaruusmiehen
ruokalista sisältää:
hedelmäkakkua,
juustovoileipiä,
maapähkinöitä,
kanelipaahtoleipiä,
grapemehua,
grape-appelsiinimehua ja . . .

– Riittää, riittää, keskeytti äiti.
Sinun ruokalistasi tulee aika kalliiksi.
– PÄINVASTOIN! Kaikki annokset ovat vain
yhden suupalan kokoisia, selitti Artsi
ja kurkisti samalla jääkaappiin.

Piikkisikaa ei pidä mennä silittelemään. Kanadalaisen puu-piikkisian rinnalla tuntuu kotoinen siilimme kovin pehmoiselta ja siloiselta. Kuin neulatyyny on oikea piikkisika.

URSO eli AMERIKKALAINEN PIIKKISIKA

Amerikan metsäintiaaneilla oli aikoinaan ihmeellisen kauniit nahkaasut, joita uudisasukkaat eivät syyttä kadehtineet. Ennen kaikkea monet koristelut näissä puvuissa pistivät silmään: puvun yläosa oli usein koristeltu pienillä sädehtivillä helmillä, jotka kuitenkaan eivät olleet helmiä vaan puu-piikkisian eli urson harjaksia, jotka oli maalattu kirkkailla kasvisväreillä.

Jo luonnostaan nämä harjakset ovat eri värisiä, joten niistä saa helposti ruskeita, mustia, keltaisia ja valkoisia "helmiä".

Urso eli Kanadan puu-piikkisika elää Kanadassa ja Missourin länsipuolella Yhdysvalloissa. Se on varsinaisesti jyrsijä ja välittävä muoto eteläamerikkalaisten puu-piikkisikojen ja Vanhan mantereen maa-piikkisikojen välillä. Sen etuhampaat ja ja koko puremislihaksisto on voimakkaasti kehittynyt ja tutkijat väittävät, että urso pystyy jyrsimään rikki vaikka tyhjän lasipullon. Lasia se ei kuitenkaan elääkseen syö, vaan sen ravinto koostuu kaikenlaisesta kasviruuasta. Urso on tuhoisa metsien hävittäjä, sillä etenkin talvisin, jolloin muuta ravintoa on niukasti, se popsii suuhunsa puiden kuorta.

Puu-piikkisika ottaa muuten elämänsä suhteellisen leppoisasti. Sen vihollisista on vaarallisin ihminen. Mutta amerikkalaiset eivät metsästä ursoa sen maukkaan lihan vuoksi, vaan pitävät sitä tuhoeläimenä. Sen metsästämiseen tarvitaan kuitenkin kovaa luonnetta, sillä haavoittunut urso valittelee äänellä, joka erehdyttävästi muistuttaa pienen vauvan itkua.

Petoeläimet jättävät yleensä puupiikkisian rauhaan, sillä se pystyy oivasti puolustamaan itseään pitkällä hännällään. Harjakset näet irtaantuvat kun urso sohaisee sillä vastustajaa ja väkästen vuoksi piikit jäävät kehoon ja tunkeutuvat vähitellen yhä syvemmälle aiheuttaen lopulta hyökkääjän kuoleman. Usein on löydetty susia, kettuja, puumoja ja villikissoja, jotka ensi silmäyksellä ovat kuolleet luonnollisen kuoleman, mutta tarkemmassa tutkimuksessa onkin huomattu, että puupiikkisian "nuolet" ovat tunkeutuneet sisälmyksiin.

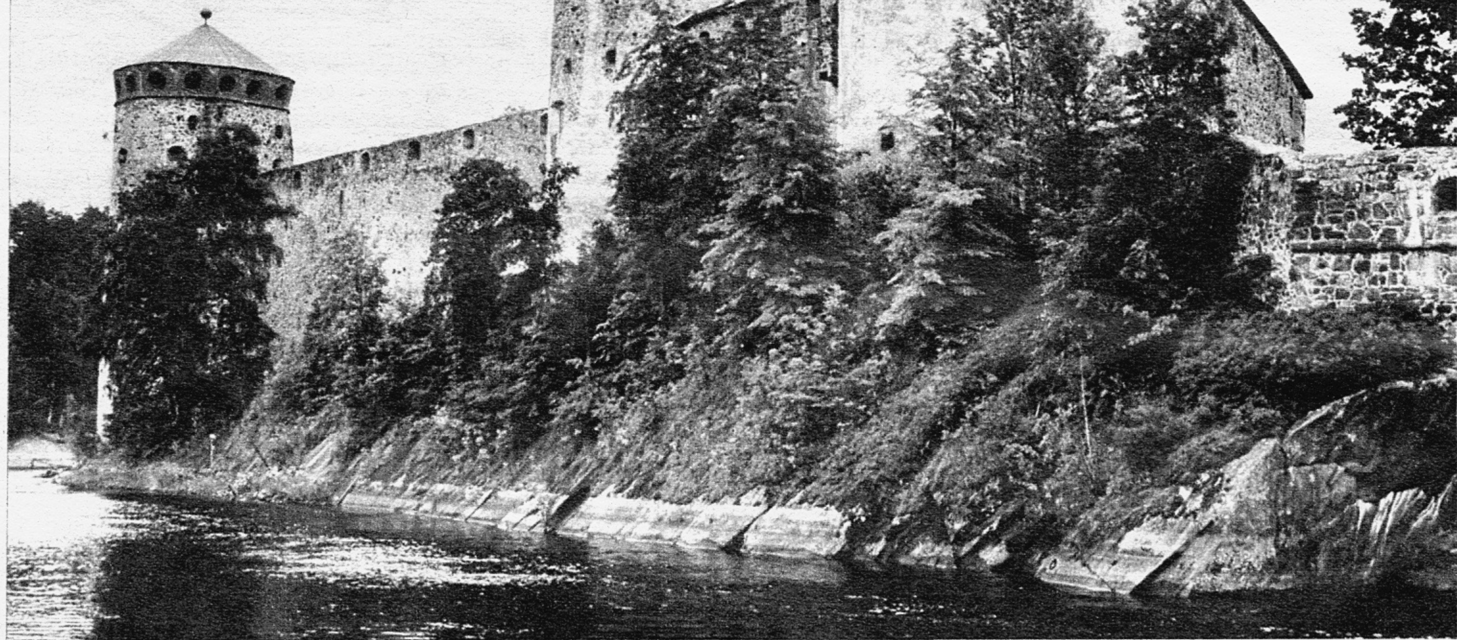
Urso on vahvarakenteinen; sen ruumiin pituus on noin 80 cm, jossa litteätä häntää n. 20 cm. Turkki on pitkä ja tuuhea, niskassa on toistakymmentä senttimetriä pitkiä harjaksia. Kiipeämistä auttavat etu- ja takajalkojen varpaiden pitkät kynnet.

LINNAT KERTOVAT

IV

Keskiaikaisista linnoistamme kaunein on Savon lukko, Olavinlinna.

PYHÄN OLAVIN LINNA

OLAVINLINNA

Oletteko koskaan käynyt Savonlinnan kaupungisssa? Jos olet, niin olet varmasti nähnyt Kyröskosken saarella mahtavana seisovan linnavanhuksen, Olavinlinnan. Tähän linnaan käy vuosittain tutustumassa monia tuhansia matkailijoita ei ainoastaan Suomesta vaan myös ulkomailta, ja täytyy sanoa, että se maksaa kyllä vaivan. Olavinlinnahan on eräs Pohjoismaiden parhaiten säilyneitä keskiaikaisia linnoja ja eräs kauneimmista.

Yhdeksän vuoden kuluttua tulee täyteen viisi vuosisataa tämän linnan perustamisesta. Viipurin linnan isäntä, kuuluisa ylimys ja ritari Eerik Akselinpoika Tott perusti varustuksen alueensa kaukaiseen kolkkaan vuonna 1475. Noina aikoina vallitsi katkeamaton viha Novgorodin ruhtinaan ja Ruotsi-Suomen hallitsijoiden välillä, ja Olavinlinna rakennettiin suojaamaan kansaa ryöstöretkien kauhuilta.

Eerik Akselinpoika valitsi viisaasti linnan paikan saarelle vuolaana virtaavan salmen keskelle. Kyröskosken salmen kautta laskevat Haukiveden, ja sen kautta koko pohjoisen Savon vedet Pihlajaveden kautta Saimaaseen. Koska tuona aikana kuljettiin lähes yksinomaan vesitse, hallitsi Olavinlinna Savoon pyrkivien vesireittiä, eikä sitä ollut helppo kiertää.

Nimensä linna sai keskiaikana Suomessa ahkerasti palvotusta pyhimyksestä Pyhästä Olavista, muinaisesta Norjan kuninkaasta, jonka aikana kristinusko oli saapunut Norjaan. Kuningas Olavi Trygvenpoika oli aikoinaan ollut kuuluisa soturi, joten Eerik Akselinpojasta lienee näyttänyt hyvälle antaa tällaisen sankarin nimi linnalle, jonka sopi odottaa joutuvan sotaisiin melskeisiin. Sotaa sai Olavinlinna kokea ennenkuin se oli valmiskaan. Ruotsin ja Novgorodin välisen Pähkinäsaaren rauhan raja kulki venäläisten käsityksen mukaan Kyrönsalmen länsipuolelta, niin että linna rakennettiin heidän mielestään heidän maalleen. Tästä he eivät pitäneet, ja niinpä vihollisparvet kävivät tuontuostakin ahdis-

tamassa rakennusväkeä. Eerik Akselinpoika Tott kertoikin, että kun rakennusmiehiä lähetettiin mantereelle hakemaan kiviä, hiekkaa ja muita tarpeellisia rakennusaineita, oli heidän mukanaan lähetettävä aina koko joukko sotamiehiä suojelemaan heitä vihollisten hyökkäyksiltä.

Valmistuttuaan linna sai toimia Savon suojana. Jo parin vuosikymmenen kuluttua se oli venäläisten hyökkäyksen kohteena, kun Viipurin puolelta lähestyi sotajoukko linnaa vuonna 1495. Tällöin linnanisäntä Pietari Niilonpoika johti rohkeasti miehensä ulos linnasta ja onnistui karkoittamaan vastustajansa. Tämän jälkeen venäläiset oppivat hävitysretkillään kiertämään Olavinlinnan, eikä vakavampia yrityksiä enää tehty sen valtaamiseksi.

Kuningas Kustaa Vaasan aikana Olavinlinna sai palvella rauhallisia tarkoituksia. Linnanisännät Klemetti Kirjuri ja Kustaa Fincke olivat samalla ympäröivän seudun hallintomiehiä. Heidän toimestaan linnan pohjoispuolella aukeavat laajat erämaat saivat asutuksensa kun savolaisia uudisasukkaita muutti yhä pohjoisemmaksi vesireittiä seuraten.

Ruotsi-Suomen mahtavuuden aikana 1600-luvulla sai Olavinlinna uinua syrjäisenä ja unohdettuna rajalinnana. Sen olivat sekä omat että vastustajat unohtaneet, kunnes yhtäkkiä vuonna 1656 venäläisten sotajoukko tunkeutui Savonlinnaan. Linnan ympärille syntynyt asutus tuhottiin ja poltettiin, mutta itse linna kesti. Linnanväki teki vieläpä hyökkäyksen hävittelevien hyökkääjien niskaan ja karkoitti heidät Savosta.

Yhtä hyvin ei käynyt silloin kun suuri pohjan sota koetteli maatamme. Suomalaiset soturit olivat kuningas Kaarle XII:n mukana kaukana vierailla mailla kun venäläiset ryhtyivät valloittamaan lähes suojatonta Suomea. Kesäkuussa vuonna 1714 venäläinen sotajoukko alkoi Olavinlinnan piirityksen ja yli kuukauden kuluttua tästä päivästä joutui linna antautumaan. Koko Suomi joutui venäläisten valtaan, mutta kun rauha solmittiin, jäi Olavinlinna Suomen puolelle.

Kauaakaan ei tätä rauhanaikaa kestänyt. Jo vuonna 1742 pikkuvihan aikana venäläiset taas ilmestyivät linnaa piirittämään. Venäläisten joukkojen komentaja kehoitti linnoitusta antautumaan ja kertoi, että ruotsalais-suomalainen sotajoukko oli kärsinyt tappion Lappeenrannassa ja paennut suinpäin taistelusta. Tällaiset tiedot vaikuttivat peräti masentavasti puolustajiin, eikä linnanpäällikölla ollut muuta keinoa kuin luovuttaa kunniakas linnansa venäläisille. Elokuussa venäläiset marssivat linnoitukseen ja tällä kertaa he jäivätkin sinne.

Kun Suomi vuonna 1809 erotettiin Ruotsista ja liitettiin Venäjään, menetti Olavinlinna sotilaallisen merkityksensä. Se oli venäläisten joukkojen varastona ja vankilana ja hiljalleen se rappeutui. Vasta meidän päivinämme on alettu ymmärtää, millainen aarre meillä tässä linnavanhuksessa on, ja nykyään sitä korjataan vanhaan asuunsa. Kun yhdeksän vuoden kuluttua vietetään linnan viisisatavuotisjuhlaa, on tarkoitus, että linna silloin olisi entistä ehompana vastaanottamassa juhlavieraitaan.

Olavinlinnasta kerrotaan monia merkillisiä taruja. Kuuluisa ruotsalainen historioitsija Olaus Magnus, joka eli 1500-luvulla, kertoo, että linnaa ympäröivässä Kyrönsalmessa kaikki kalat ovat mustia, koska Kyrönsalmen vesikin on mustaa. Veden mustuuden voit itse todeta vielä tänäkin päivänä, mutta jos onnistut saamaan kalan salmesta, ei se eroa mitenkään tavallisista kaloista. Linnan miehistöön sotilaiden ja palvelusväen lisäksi kuului aikoinaan musta pässi. Se oli jonkinlainen maskotti, linnanväki uskoi sen tuovan onnea linnalle, ja jos se sattui kuolemaan tai muuten häviämään, pelättiin vihollisen hyökkäystä.

Nykypäivinä voit nähdä tämän pässin pronssiin veistettynä seisovan linnan edustalla olevalla saarella muistuttamassa menneistä ajoista. Jos olet hyväonninen, saatat mahdollisesti nähdä oikean elävän mustan pässin ruohoa syömässä jossakin linnan alueella, sillä sellainenkin linnassa taas on.

Kyrönsalmen yli johtaa nykyään silta. Jos tulet kaupunkiin tätä siltaa pitkin, niin käännä katseesi Pyhän Olavinlinnaan. Näet sen seisovan ylväänä saarellaan mustan vuolaasti virtaavan veden ympäröimänä. Se uhmaa aikaa niinkuin se jo satoja vuosia on tehnyt. Sen muurit kertovat Sinulle kansamme menneestä elämästä, vaikeuksista ja voitoista, sodasta ja rauhasta.

NOITA, JOKA HALUSI OLLA KAUNIS

Satumaan perimmäisessä kolkassa synkkien vuorten ympäröimässä laaksossa oli noidan talo. Se oli muodoltaan kuin lavakurkun puolikas, korkea ja kapea. Kattona sillä oli aivan kuin suuren suuri sienen lakki. Väriltään noidan mökki oli vihreä, samanvärinen kuin lavakurkku, mutta mökin piippu oli kirkkaan punainen ja vino.

Noidan elämässä oli myöskin jokin vinossa: hän ei tullut lainkaan toimeen naapureittensa ja muiden Satumaan asukkaiden kanssa. Hän oli kertakaikkiaan niin juron ja luotaan työntävän näköinen, ettei kukaan uskaltanut tulla hänen kanssaan edes puheille. Noidan suupielet olivat aina alaspäin, ja hänen silmiensä paikalla näkyi kaksi mustaa viirua, ja otsa oli aina syvissä pystysuorissa vaoissa.

Kukaan ei osannut arvata, että noita kärsi kovin siitä, että hänellä ei ollut ystäviä. Ja syy siihen, että noita puolestaan ei yrittänyt hankkia itselleen ystäviä, oli hiukan hassunkurinen: hän luuli olevansa niin ruma, ettei kukaan hänestä kuitenkaan välittäisi.

Päivät, viikot ja vuodet umpeensa noita sitten puuhasi omassa mökissään ja keitteli — kauneusvoiteita. Hän oli hankkinut kymmeniä kauneuskirjoja ja lääkekirjoja ja kasvikirjoja löytääkseen itselleen sellaiset yrtit ja sellaiset hoito-ohjeet, että tulisi kauniiksi.

Alituisesti nousi mökin vinoväkkyrästä piipusta toimelias savu. Alituisesti noita poimi sammakoittensa ja mustien kissojensa avustamana ruusun terälehtiä, nokea, linnun munia, piharatamoita ja kaikkea muuta keittääkseen taas yhden purkillisen ihmevoidetta.

Aina ennenkuin noita lähti moottoroidulla luudallansa satumaan kauppaan, hän sipaisi uutta ihmevoidetta poskiinsa ja sanoi:

”Kas, nyt minä varmaan olen niin kaunis, että he puhuvat minulle muutakin kuin välttämättömiä.”

Mutta aina kävi samoin: ei kukaan uskaltanut puhua mitään, koska noita oli niin synkän näköinen. Hän sai palata aina pettyneenä takaisin mökkiinsä ostamansa inkivääri ja pumpernikkelit ja maustepippurit mukanaan.

Mutta eräänä päivänä tapahtui ihmeellisiä asioita. Kaksi aivan tuntematonta tonttua, jotka olivat Satumaan toiselta laidalta, Korvatunturilta ja jotka eivät sen vuoksi tunteneet noitaa, kolkutti hänen oveensa: kopkopkop.

— Hyvää päivää, armollinen rouva, tontut sanoivat ja kumarsivat. Anteeksi kun häiritsemme, mutta löysimme siipirikkoutuneen uunilinnun. Arvelimme, että te varmaan voisitte auttaa sitä.

Noita, joka ei ollut koskaan elämässään auttanut ketään eikä ollut koskaan elämässään noussut pöytänsä äärestä muiden kuin itsensä vuoksi, nousi nyt ja lähti auttamaan siipirikkoa uunilintua.

Se oli ihme. Se tapahtuma muutti noidan elämän täysin. Nyt uskalsivat Satumetsän pienet linnut ja kaikki pienet mönkiäiset tulla noidan mökin lähelle. Ne asettuivat kehään tonttujen ja noidan ja uunilinnun ympärille ja katsoivat ihmeissään entistä pelkonsa kohdetta, joka puuhasi sinisessä mekossaan kuin maailman parhain sairaanhoitaja. Noin hän keitteli pikavoidetta. Noin hän siveli sillä linnun siipeä. Noin hän sitoi sen piharatamon lehteen. Noin hän puheli ja puhalteli.

— Hän on hyvän näköinen, kuiskuttelivat linnut.

— Ei hän olekaan niin ryppyinen, kuin muistelin, toimitti pieni pupu.

— Nyt hän hymyili. Katsokaa. Hän on kaunis, riemastuivat oravat.

Ja tosiaan: niin täysin synkkä noita unohti huolen omasta itsestään, että hän hymyili pikkuiselle uunilinnulle. Se oli kuin auringonsäde vuosikymmeniä kestäneen sateen jälkeen.

Sitten noita nosti kätensä ja luki loitsun näin:

— Sumpsis, pumpsis piiapon.
Linnun siipi terve on!

Ja uunilintu nousi siitä paikasta terveenä siivillensä.

Sitä riemua, mikä syntyi. Linnut ja kukat ja perhoset ja oravat ja siilit ja kaikki löivät käsiään ja tassujaan yhteen niin, että paukkui.

— Eläköön metsän Armollinen, Sinipukuinen Rouva, ne huusivat kuorossa. Vähältä piti, ettei pikkuisin siilinpoika tikahtunut huutoonsa, niin kauheasti se hurrasi.

Siitä lähtien kurkunmuotoisen talon noita oli kaikkien siipirikkojen ja vaivaisten lintujen ja eläinten paras ystävä. Eikä noidan siitä päivin tarvinnut olla koskaan yksin. Eikä hänen tarvinnut keittää kauneusvoiteita, sillä hän oli löytänyt kauneutensa itsestään, sydämestään, sisältäpäin. Häntä kaunisti auttamisen ilo.

Olen varma siitä, että sinäkin olet kohdannut täällä oikeassa elämässä jonkun Sinipukuisen, Armollisen Rouvan, joka on yhtä kaunis kuin Satumaan Sinipukuinen Rouva. Minä ainakin olen kohdannut monta sellaista!

Leena Erkkilä

IHMINEN AVARUUTTA VALLOITTAMASSA osa III

Tekokuiden maailma

Maapalloa kiertävillä tekokuilla on kolme päätehtävää. Niiden avulla voidaan suorittaa tärkeitä tieteellisiä tutkimuksia, ja ne ovatkin jo auttaneet meitä saamaan selville monia sellaisia asioita, joita maan pinnalla ei olisi voitu ratkaista. Toiseksi niitä voidaan käyttää sotilaallisiin tarkoituksiin. Ja kolmanneksi — tekokuiden onnistunut radalle lähettäminen on myös kansojen keskeisessä kilpailussa tärkeä arvovaltakysymys.

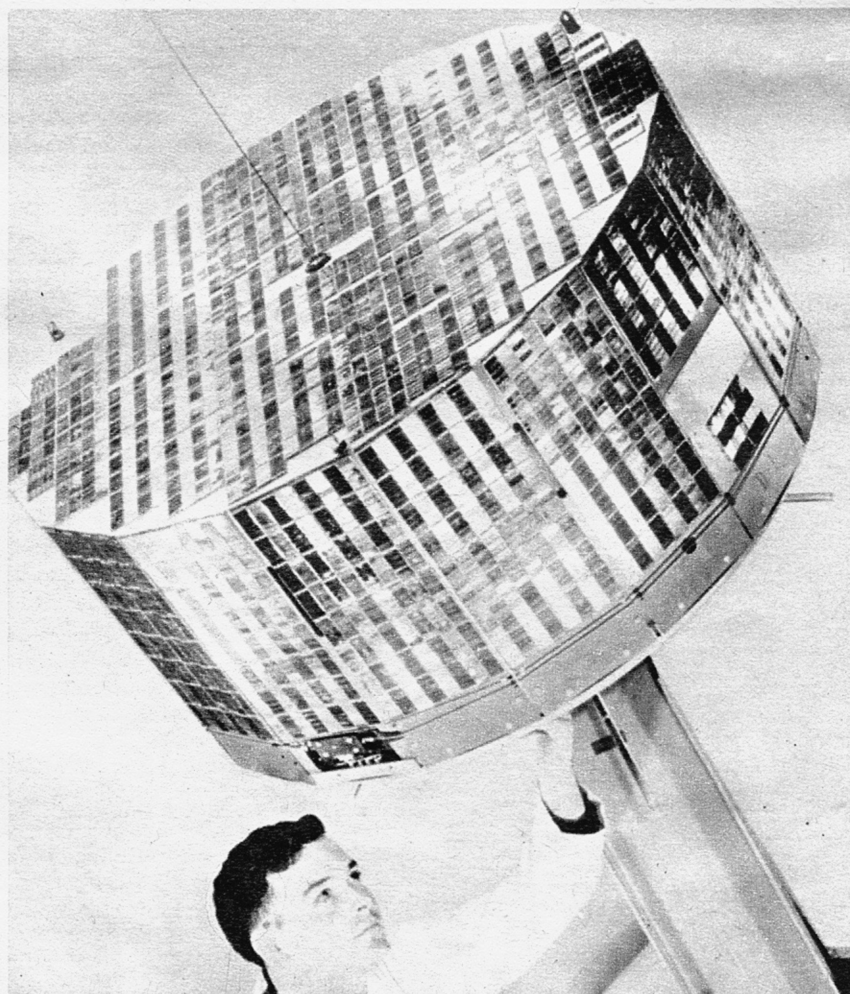
Tutustumme ensin tekokuiden tieteelliseen tehtävään sekä niiden avulla saatuihin arvokkaisiin tietoihin. Meistä voi tuntua hiukan kummalliselta, että maan ulkopuolella kiertävä tekokuu on voinut antaa maapallosta itsestään paljonkin tarkempia tietoja kuin mitä me, maapallon asukkaat, olemme täällä lähempänä voineet hankkia. Kuitenkin tällainen kiertolainen on auttanut tiedemiehiä mm. maapallon muodon täsmällisessä määrittelyssä, sekä maan vetovoiman ja magneettisuuden tutkimisessa. Erityisen maininnan ansaitsevat sääsatelliitit, joiden avulla voidaan nykyisin tehdä luotettavimmat sääennusteet. Ensimmäinen säätekokuu, amerikkalainen Tiros I, ammuttiin radalleen aprillipäivänä 1960. Mistään aprillipilasta ei silti ollut kysymys. Tekokuihin on asennettu televisiokameroita, jotka lähettävät kuvia erikoisesti pilvimuodostelmista. Maapalloa kiertää nykyisin kymmenen Tiros-tekokuuta, joista yhden näet kuvassa. Näiden säätekokuiden elinikä on useita vuosikymmeniä. Voinemme siis vähitellen uskoa yhä enemmän säätiedotuksiin.

Myös 10. 7. 1962 on eräässä mielessä historiallinen päivämäärä. Tällöin asettui maata kiertävälle radalle Telstar I, joka kahta viikkoa myöhemmin välitti ensimmäisen suoran televisiolähetyksen Yhdysvalloista Eurooppaan ja päinvastoin. Sittemmin on näitä tietoliikennetekokuita lähetetty useitakin. Monet näistä ovat lähes ikuisia kiertolaisia, sillä niiden on laskettu kiertävän maapalloa miljoonan vuoden ajan! Minkähänlaiselta tämä maailmamme näyttääkään silloin, kun viimeinen niistä tuhoutuu?

Mutta tekokuiden avulla on tutkittu myös kaukaisempaa avaruutta. Ne ovat kuljettaneet mukanaan mittauskojeita, joilla on maapallon häiritsevän ilmakehän ulkopuolella tehty tärkeitä havaintoja auringosta, muista tähdistä, edelleen ns. avaruussäteilystä ja meille täällä pohjoisella pallonpuoliskolla tutusta ilmiöstä, revontulista. Jo ensimmäinen amerikkalainen tekokuu, Explorer I, johon tutustuimme viime numerossa, "löysi" maapalloamme ympäröivän, siihen asti tuntemattoman säteilyvyöhykkeen, joka erään tutkijaan mukaan sai nimen Van Allenin vyöhyke.

Tähän mm. miehitettyjen avaruuslentojen kannalta tärkeään vyöhykkeeseen samoin kuin muihin mielenkiintoisiin "löytöihin" saat tutustua seuraavalla kerralla.

Jukka Erävuori

Eräs säätieteilijöiden apulainen, Tiros V-säätekokuu.

Vanha kettu

Kettu oli tullut vanhaksi eikä sillä ollut enää yhtään hammasta. Sen oli vaikea purra lihaa ja sitkeitä kasveja, joten se vaelteli ihmisasuntojen lähistöllä vaanimassa ruokaa. Se yritti varastaa paistin tai pihvin ruokakomerosta, mutta se sai usein tyytyä kylmiin keitettyihin perunoihin, joita se löysi tunkiolta. Usein se yllätettiin ruokakomerosta, ja silloin se ajettiin heti pois.

Eräänä aamuna sen vatsa kurisi niin kovasti, että ihmiset kääntyivät ja tuijottivat. Toiset jopa nauroivat sille. Silloin kettu tapasi rouva kanin, joka oli menossa ruokaostoksille kaupunkiin. Kun kani kuuli ketun vaikeuksista, se alkoi sääliä vanhusta ja kutsui tämän päivälliselle syömään keittoa.

Laitan joka tapauksessa ruokaa lapsille, joten yksi suu enemmän ei vaikuta asiaan ollenkaan.

Kettu nuoli huuliaan ja kiitti ystävällisesti — ei niinkään keitosta, vaan ajatuksesta, että se voisi syödä pikkukanit. Niitä olisi helppo purra. Kettu ja kanirouva kävivät sitten yhdessä ostoksilla ja menivät kotiin. Kanirouva alkoi heti laittaa ruokaa.

Sen koti ei ollut kovin suuri. Lieden yläpuolella oli peili. Kettu istuutui ikkunan eteen penkille ja alkoi kertoa satuja pikku kaneille. Kertoessaan niitä hän alkoi hitaasti lähestyä pienintä kania. Kettu tuli yhtäkkiä kummallisen näköiseksi. Sen kanirouva näki peilistä. Kettu kertoi ja kertoi ja alkoi nielaista pienintä kania. Se luuli onnistuvansa niin ettei kukaan huomaisi. Hän kertoi juuri tarinaa sudesta ja Punahilkasta.

Kanirouva tunsi sadun hyvin ja se aavisti, mitä ketulla oli mielessään. Se otti uunista kekälleen ja laittoi sen ketun hännänpäähän, joka oli kanirouvan lähellä.

Juuri kun ketun piti nielaista pikkukani, se huomasi, että jotain oli hullusti. Se karjaisi ja juoksi ulos kanien talosta lähimmälle kaivolle, johon se pisti häntänsä.

Se piti häntäänsä kauan aikaa vedessä. Kun se veti hännän ylös ja kääntyi katsomaan kanien taloa oli ovi lukittu. Sitä ei enää koskaan avattu ketulle.

URHEILEMINEN ON TERVEELLISTÄ!

Jokainen tyttö ja poika pitää urheilemisesta ja leikkimisestä! Se on *hauskaa.* Sen parissa kuluu aika kuin siivillä lentäen.

Paitsi hauskaa, on urheilu ja leikki myös *terveellistä!* Kun urheilemme, niin alkaa sydämemme sykkiä nopeammin, veri kiertää suonissamme kohisten. Kaikki sisäelimemme, sydän ja keuhkot ennen muuta, virkistyvät ja vahvistuvat reippaasta liikunnasta! Siten kehitymme voimakkaiksi ja terveydeltämme vahvoiksi.

Kun harrastat kasvuvuosina, jo nuoresta pitäen, monipuolista urheilua ja leikkiä, niin se kehittää myös lihaksia ja jänteitäsi. Pysyt terveenä ja kehityt sopusuhtaiseksi!

Terveellistä liikuntaa saa varsinkin juoksussa, hiihdossa, uinnissa ja pyöräilyssä. Myös sellaiset urheilulajit kuin korkeus- ja pituushyppy, kuulantyöntö, pallon- ja keihäänheitot ovat terveellisiä ja kehittäviä. Reipas kävelykin, kun sen tekee pontevasti ja vauhdikkaasti, on hyvää urheilua. Sekin edistää terveyttäsi!

Kävele siis koulumatkasi reippaasti. Siten kuntosi kohentuu ja mielesi virkistyy.

Pojat ja tytöt! Käyttäkää joka päivä ainakin tunti tai useampiakin reippaaseen liikuntaan ulkona!

Muista hyvä sääntö:

"Ihminen istuu itselleen sairautta, mutta urheilee itselleen terveyttä!"

Paavo Räsänen

UUSIA KIRJOJA

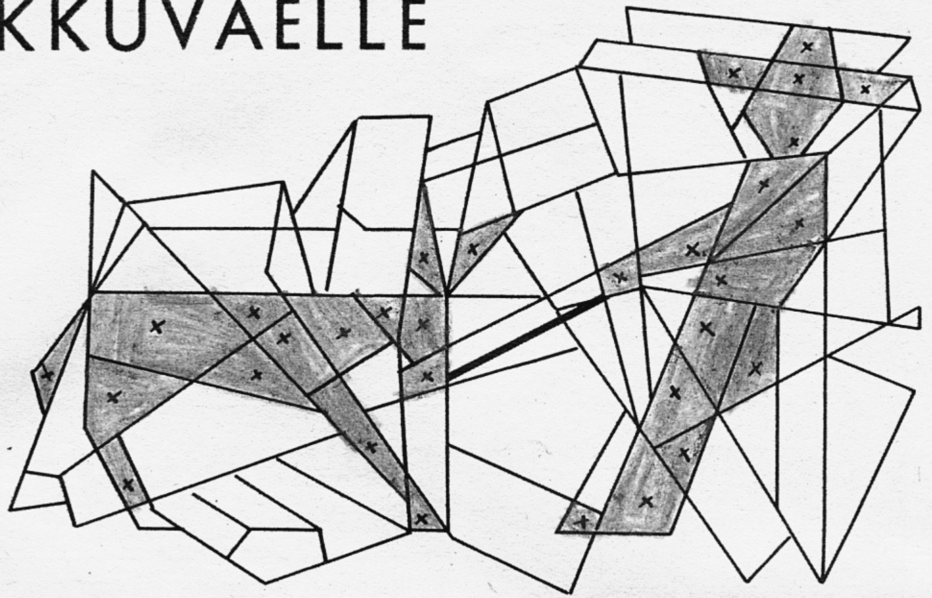
Monipuolisena ja pirteänä on taas tänäkin vuonna ilmestynyt kouluneuvos Yrjö Karilaan toimittamana ja WSOY:n kustantamana KOULULAISEN MUISTIKIRJA.

Suositussa Nuorten toivekirjastossa on ilmestynyt Ian Serraillierin kirjoittama, kuuluisa englantilainen nuorisokirja nimeltä HOPEAVEITSI. Kirja kertoo tarinan puolalaisperheestä raskaiden sotavuosien ajoilta. WSOY.

WSOY:n kustantamana on kesän ja syksyn kuluessa ilmestynyt hyvin mielenkiintoisessa ja hauskassa "hauska on tietää"-sarjan 3. Kiertotähdet ja avaruusmatkat, 4. Lentotaito, 5. Villieläimiä ja 6. Maan ääriin. Nämä kaikki teokset ovat hyvän tekstin lisäksi runsaasti ja värikkäästi kuvitettuja.

TEHTÄVIÄ PIKKUVÄELLE

PIILOKUVA

Taidemaalarilla ei ole ainoastaan kolme katselijaa, vaan kuusi. Löydätkö kuvasta kolme muuta katselijaa?

SALAPERÄINEN KUVA

Väritä ristillä merkityt osat tummalla värillä. Minkä lystikkään kuvan saat esille sokkeloista?

LÖYTÖTAVARATOIMISTO

Pitkin päivää tulee löytötavaratoimistoon ihmisiä etsimään kadottamiaan esineitä. Näet tavarat paketoituina hyllyillä. Mitä ne sisältävät? Mieti ja kirjoita paketteihin nimet.

HAUSKAT NIMET

Näiden kummankin ystävyksen nimessä on kahdeksan kirjainta. Nimet saat selville siten, että aloitat sopivasta kirjaimesta ja kierrät myötäpäivään joka toiseen kirjaimeen. Toisen nimen saat samalla tavalla, mutta eri kohdasta. Pieni vihje, toinen nimistä alkaa N-kirjaimella. Mitkä ovat ystävysten nimet?

Ratkaisu: Nöpönenä ja Pörröpää

1

2

3

4

5

LÖYSIN OIVAN MARJAPAIKAN

KILPAILUAIHEET JA MÄÄRÄPÄIVÄT

KOULULAINEN n:o 10 (5):
Tonttujen jouluaatto.
Lähetettävä lokakuun 30. päivään mennessä.

KOULULAINEN n:o 1 (6):
Olin syntymäpäivillä.
Lähetettävä joulukuun 10. päivään mennessä.

KOULULAINEN n:o 2 (7).
Kelkkamäessä.
Lähetettävä tammikuun 10. päivään mennessä.

KOULULAINEN n:o 3 (8):
Oravanpojan seikkailu.
Lähetettävä helmikuun 10. päivään mennessä.

Tule mukaan piirustus- ja kirjoituskilpailuumme. Katso tarkkaan kilpailuaiheet. Julkaistujen kilpailutöiden kesken arvomme joka numerossa hyvät palkinnot.

Lähetä kirjoituksesi ja piirustuksesi osoitteella Lastenlehti K o u l u l a i n e n, HELSINKI 200. Merkitse kuoren vasempaan alareunaan kirjoitus- ja piirustuskilpailu.

Ohjeita:
Kirjoituksen pitää olla lyhyt.
Kirjoita selvällä käsialalla.
Kirjoita nimesi, ikäsi ja osoitteesi kirjoituksen alle ja piirustuksen taakse.

6

Metsähän lähdin minä marjaan,
mennessä katsoin naapurin karjaa.
Metsähän kauaksi saanut en mennä,
sanoin pikkulinnulle lennä.
Marjoja täyteen sankoni keräsin,
mistä lie marjat nuo peräisin.
Oiva marjapaikka se oli,
marjojani katseli naapurin poni.

Ritva Malinen, 11 v.

Eräänä päivänä lähdin marjoja poimimaan. Tulin harjun laelle, mutta kumma en nähnyt ainuttakaan puolukkaa. Menin alas ja siellä kiertelin ja kaartelin, mutta tuloksetta. Menin harjun toiselle puolelle ja sieltäkin etsin aivan turhaan. Etsin yhä edelleen, ihan väsyin siihen. Istahdin kannolle levähtämään. Mutta, mitä näinkään. Alhaalla oli punaisena monta mätästä. Tulin marjapaikalle ja rupesin poimimaan istuen. Siinä oli niin paljon puolukoita, että poimin huiviin ja muihin vaatteisiin. Lähdin kotiin väsyneenä, mutta kun marjoja oli paljon, siitä olin iloinen.

Eila Palojärvi, 12 v.

Löysin oivan marjapaikan,
siitä mä ilostuin varmaan.
Sisälle mä marjat kannoin
ja äidille annoin.

Tarja Tirri, 8 v.

Aamulla kymmeneltä lähdin puolukkaan. Otin eväät mukaan. Menin myllykankaalle. Kun kuljin vähän matkaa löysin vain vähän puolukoita. Lähdin takaisin kotiin, mutta silloin näin hyvin, hyvin paljon marjoja. Nopeasti keräsin astian täyteen. Sitten istahdin kivelle syömään eväät. Kun tulin kotiin, niin kaikki ihailivat täyttä astiaani.

Seija Piippola, 10 v.

Tallustin metsässä vihellellen
puolukoita etsiskellen.
Äkkiä näinkin jotain punaista
kahden männyn lomasta.

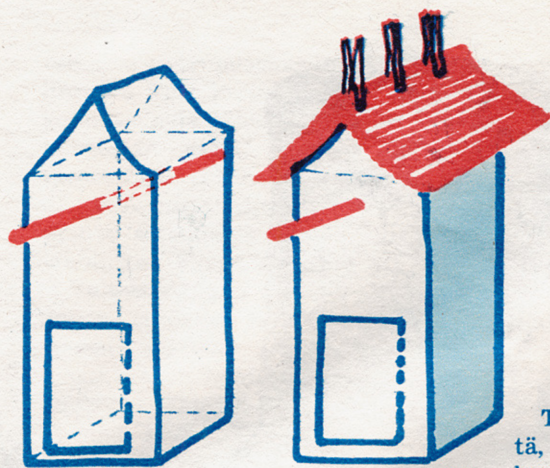
Juoksin pian sinne.
Siellä oli puolukoita
täynnä iso rinne.
Siitäpä kauhean iloinen olin
aloin sitten kerätä kovin.

Siinäpä aika kuluikin, kun keräsin
ja linnun laulua kuuntelin.
Lopulta lähdin kotiin päin,
kauan oman marjapaikan takanani näin.

Leena Pöyhönen

Oli ihanan viileätä, tänään piti lähteä marjaan. Laitoin eväät kuntoon. Sitten kipin, kapin marjametsään. Suuntasin matkani aholle, sieltä olen aina tavallisesti saanut pajon marjoja. Tutkin joka paikan tuuma tuumalta, ei mitään. Joku oli käynyt keräämässä. No, ei lannistuta. Jatkoin matkaani lehmihakaan. Heti kun pääsin aidan yli, löysin suunnattoman paljon ja suuria metsämansikoita. Melkein kaikki mansikat olivat sormenpään kokoisia. Mutta kuka tuolla lönkyttää? Litmasen vihainen sonni. Samassa oli astiani maassa. Itse kipaisin salamavauhdilla matkaan. Kumpi pääsisi aidale, minä vain sonni? Huh! Olen pelastunut! Aikani irvistelin sonnille ja lähdin kotiin. Sonni mokoma pilasi mansikkapaikkani.

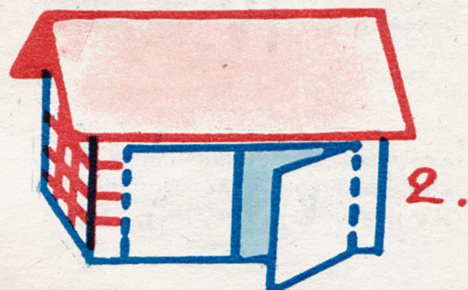
Maarit Hirvonen

ASKARTELEMME

TYHJISTÄ MAITOTÖLKEISTÄ

Tuulimyllyn saamme maitotölkeistä, aaltopahvin kappaleista, puutikusta ja pahvista.

Kuvassa 1 on paperilla päällystetty maitotölkki. Sen yläosan läpi on pistetty puutikku ja alaosaan on leikattu (tai piirretty) ovi.

Kuvassa 2 tuulimylly on saamassa aaltopahvista kattoa. Liimaa on sivelty runsaasti tölkin yläreunoihin erikoisesti katon harjan ja räystäiden kohdalle. Katon harja kiinnittyy pyykkipoikien avulla.

Kuvassa 3 tuulimylly on valmiina. Siivet on leikattu pahvista.

Autotalli syntyy maitotölkistä, pahvinpalasista ja eristysnauhasta.

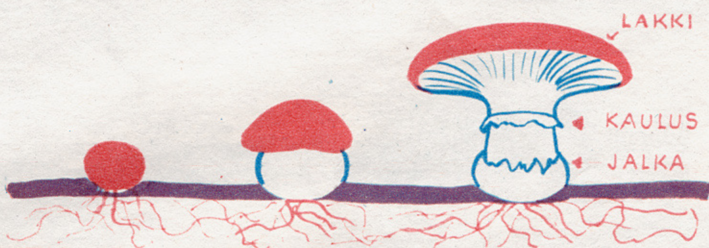
Ensimmäisessä kuvassa maitotölkistä on leikattu yläpää pois. Eristysnauharistikko toimii ikkunana samalla tukien avonaista päätyä. Toisessa kuvassa autotalli on valmiina. Valmiiksi taitettu pahvikatto on kiinnitetty alaosaan runsaan liiman avulla.

Autotallista tulee siistimpi ja katto kiinnittyy paremmin jos maitotölkki päällystetään paperilla.

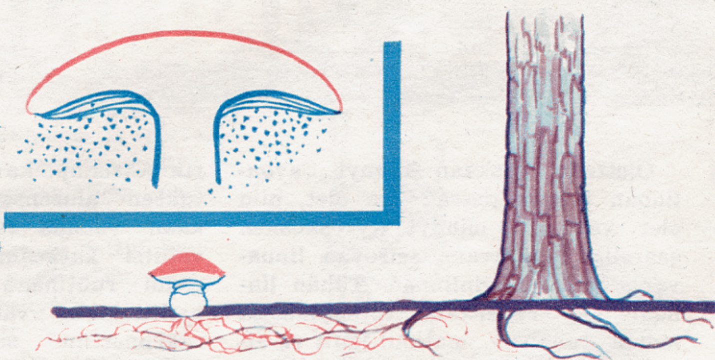
Kaijatäti.

SIENIYSTÄVÄMME

I TIEDÄTKÖ, ETTÄ MAAN SISÄSSÄ, JALKASI ALLA VOI OLLA PIENIÄ *RIHMOJA*. NIIHIN SYNTYY KYHMYJÄ. SADEYÖNÄ KURKISTAVAT KYHMYT MAAN PINNALLE. NE OVAT ENSIN PIKKU PALLEROITA, SITTEN NIILLE KASVAA *JALKA*, *KAULUS* JA *LAKKI*. MIKÄ SYNTYI?

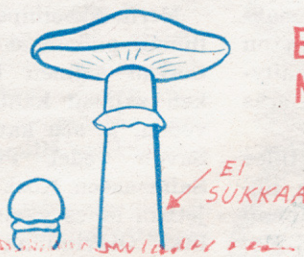
II ISO SIENI ON NIMELTÄÄN *SIENIEMO*. SEN LAKIN ALAPUOLELLA ON PALJON OHUITA LEVYJÄ ELI *HELTTOJA*. HELTTOJEN PINNASSA ON SATOJA *ITIÖITÄ*, JOTKA LENTÄVÄT MAAHAN. NIISTÄ SYNTYY UUSIA *SIENIRIHMASTOJA*.

III Sienet ja vihreät kasvit ovat ystäviä. Sienen rihmasto kasvaa esim. männyn juuren ympärille ja ottaa sille maasta vettä, kivennäissuoloja ja valkuaisaineita. Sieni siis auttaa metsän kasveja elämään kuivalla kankaalla. Mänty puolestaan antaa sienelle sokeria, jota sieni ei ilman vihreitä lehtiä voi tehdä.

— PIIRRÄ VIHKOOSI SIENEN OSAT!
— PIIRRÄ TUTTUJA SIENIÄ!
— KIRJOITA NIMET JA VÄRITÄ!

EROTA NÄMÄ!

HERKKUSIENI

VALKEA KÄRPÄSSIENI

Keskellä kaunista syksypäivää mielessäin ei ole huolen häivää. Päättelin itsekseni: "Nyt marjaan lähden sen suuren ja tyhjän marjakorin tähden." Pian astelin reippaasti metsätietä pitkin ja ajattelin: "Nyt puolukoiden varoa sietää. Kohta ne ovat ämpärissä ja kotona marjasaavissa."

Äkkiä oli edessäni marjapaikka suuri. Mä tuumasin: "Minuliahan on hyvä tuuri. Eikä tarvinnut mun kauan metsässä olla, siellä pian oli astiani kukkuroilla."

Sirpa Maanselkä, 12 v.

Lähdimme marjaan Ivaloon päin. Löysimme melkein heiti hyvän marjapaikan. Saimme kahdessa tunnissa 15 litraa marjoja, ämpärin täyteen. Kun isä meni ison puun juurelle, lähti sieltä kaksi jänistä aivan isän jalan vierestä. Pidän marjojen poimimisesta. Haluan auttaa äitiäni, sillä äitini ei pysty keräämään marjoja. Hän on sairas. Hän kaatui ja satutti kätensä ennen viime joulua. Äidin käsi on ollut kovin kipeä.

Aipo Airaksinen

Piirtäjät:

1. Pauli Kähkönen, 13 vuotta
2. Armi Laukia, 11 vuotta
3. Antti Kukkurainen, 10 vuotta
4. Eija-Liisa Kylänpää, 9 vuotta
5. Esko Mäkinen, 10 vuotta
6. Kirsi Hytönen, 8 vuotta
7. Arja Pajari, 13 vuotta
8. Tapio Hölttä, 13 vuotta
9. Leena Mallat, 9 vuotta
10. Esko Kettunen, 14 vuotta
11. Ilona Lehto, 9 vuotta
12. Leena Parkkinen, 10 vuotta
13. Paavo Ullgren, 8 vuotta
14. Teuvo Hagman, 10 vuotta

Piirustuspalkinnon sai tällä kertaa Antti Kukkurainen, Kaaripolku 5 A 9 Valkeakoski, ja kirjoituspalkinnon sai Sirpa Maanselkä, Möttönen. Onneksi olkoon.

Eräänä päivänä lähdin äidin ja isän kanssa marjoja noukkimaan. Menimme autolla, koska täällä lähellä ei ole hyviä marjapaikkoja. Auton jätimme tien viereen ja lähdimme metsään etsimään marjoja. Pian löysimmekin paikan, missä oli niin paljon marjoja, etten ole sellaista ennen nähnyt. Maa oli aivan punaisenaan. Poimimme korimme täyteen marjoja ja vielä ämpärinkin aivan täyteen. Sitten lähdimme kotia kohden.

Tapio Vaittinen, 9 v.

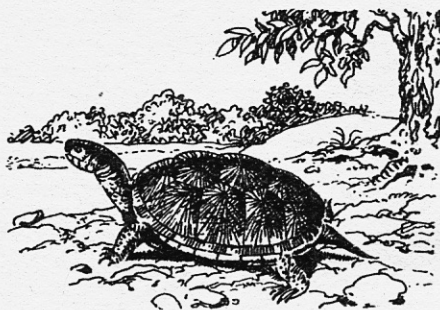
Minä lähdin marjaan. Kävelin ja kävelin, mutta ei löytynyt marjoja. Sitten näin erään mäen ja menin sinne katsomaan, jos vaikka siellä olisi marjoja. Siellä oli lainehtimalla marjoja. Noukin ja noukin ja sain astiani täyteen. Ajattelin, että siinä oli niin hauska noukkia marjoja, että minä noukin lakkiinkin. Kun sain lakin täyteen istahdin mättäälle, ja ajattelin, että tulisin sinne toistekin marjoja noukkimaan.

Tuomo Lehtonen, 11 v

Kerran lähdin marjaan. Sataa ripotteli hiljaa. Otin korin mukaani. Kuljin noin puoli kilometriä. Sitten kompastuin vanhahkoon lehmäntattiin. Nousin pystyyn ja lähdin jatkamaan matkaa. Sitten kaaduin risuun. Kun nostin pääni, näin oikein oivan marjapaikan. Siellä oli aivan punaisena marjoja. Poimin korini täyteen ja lähdin tallustamaan kotiin päin.

Eila Alaniemi, 10 v.

IKÄPRESIDENTTI

Eläimet saattavat olla turhamaisia. Etana esimerkiksi ylpeilee hitaudellaan. Gebardi taas pitää itseään nopeudessa miltei tuulen veroisena. Pöllö on viisas, mutta aasi tyhmä. Kenelle mielestäsi kuuluu "ikäpresidentin" titteli?

Monet eläimet elävät hyvin vanhoiksi. Kunnia korkeimmasta iästä kuuluu kaiketi kilpikonnalle. Se voi saavuttaa jopa 300 vuoden iän. Siinä ajassa ehtii nähdä jo yhtä ja toista. Elefantti sijoittuu kilpailussa hyväksi kakkoseksi 200 vuoden iällään. Kolmas sija kuuluu gammaliskolle. Se elää 120 ajasta-aikaa. Ihmisen kanssa samaan ryhmään kuuluu esimerkiksi joutsen, aasi ja pöllö. Me kaikki voimme parhaassa tapauksessa saavuttaa 100 vuoden iän. Pikkunisäkkäät kuten hiiri ja orava saavat tyytyä keskimäärin kuuteen ikävuoteen.

PALKINTOKILPAILUT: Julkaistu numerossa 5 (10).

SANARISTIKKO: Oikein vastanneita oli runsaasti.

TÄYTEKYNÄT: Tuija Matikainen, Karhula; Peter Merin, Helsinki; Ari Ahti, Turku; Eija Höyssä, Vesilahti; Tiina Valtonen, Orimattila; Tuulikki Kiviaho, Vaasa; Pirjo Kurri, Kirjavala; Ilkka Korkeakoski, Rääkkylä; Soili Laitinen, Jyväskylä; Antti Isokorpi, Vanhakoivisto; Seija Guttorm, Outakoski; Päivi Lillukkamäki, Jämsä; Riitta Pekkala, Tornio; Eija Ahokas, Virenoja; Liisa Paukkonen, Kuhmoinen.

KIRJAT: Marjo Nieminen, Lahti; Mauri Inha, Alavus; Irmeli Saarinen, Vihti; Hannu Tirkkonen, Vehkalahti; Tiina Olli, Kouvola; Satu-Maarit Utunen, Salakoski; Sirkka Heikkilä, Kantunmaa; Erja Heiskanen, Keski-Palokka; Liisa Ruottinen, Sulkava; Jouko Pursiainen, Nurmijärvi; Kari Aronen, Halkia; Kirsi Mäkinen, Ulvila; Harri Pihkanen, Paimio; Veikko Vuorio, Turenki; Sakari Petäjäniemi, Lappea; Isto Nordback, Tampere; Harri Mahkonen, Vahto; Jarmo Boberg, Tampere; Kaija Sissi, Iittala; Ulla-Maija Nikkinen, Hyvinkää; Liisa Matero, Ristijärvi; Teruttu Tolonen, Lohirinne; Marja-Leena Joukainen, Kaipiainen; Liisa Mäntynen, Helsinki; Maija-Liisa Vahana, Heinikylä; Raija Laine, Riihimäki; Kyllikki Niemi, Savikoski; Anneli Ruuska, Hyttiaho; Marja Kettunen, Vieremä; Merja Jaatinen, Onkamo.

SANANLASKU: Oikea vastaus oli: Oppia ikä kaikki.

TÄYTEKYNÄT: Janne Tuulos, Pori; Maritta Lehto, Vanha-Vaasa; Aino Määtänniemi, Ylikiiminki; Erkki Toivola, Uurainen; Veli-Matti Paananen, Viitasaari; Arja Tuononen, Porokylä; Kari Savio, Valkeakoski; Kirsti Kouri, Rutava; Rainer Zeitlin, Pikoniinna; Antero Hyvärinen, Ketilä; Raija Pellinen, Ahtiaa; Hannele Maatela, Kemi; Aila Saari, Kankaanpää; Hillevi Niiranen, Yli-Ullava; Leena Kuivalainen, Tohmajärvi.

KIRJAT: Päivi Laitala, Vaarala; Pertti Havo, Helsinki; Anneli Miettunen, Salakoski; Nurhan Bedretdin, Tampere; Tarmo Anttila, Pilpala; Aune Musta, Inari; Harri Vuorinen, Turenki; Eeva Miettinen, Porokylä; Jorma Suominen, Tampere; Matti Koskiaho, Koria; Juha Partala, Sieppijärvi; Ulla Hämäläinen, Helsinki; Rauni Nuutilainen, Mikkeli; Hannu Heinonen, Haapajärvi; Tuire Laaksonen, Livonsaari; Eeva-Liisa Kyrö, Orimattila; Jaana Myllyluoma, Länderanta; Tuomo Puhakka, Muhos; Kirsi-Marja Kivijärvi, Juuniemi; Helena Aaltonen, Lahnajärvi; Paula Kervinen, Vihtari; Soile Lauri, Kauhava; Leena Saastamoinen, Pielavesi; Mirja-Liisa Holopainen, Kuusankoski; Merja Rantanen, Toivio; Ilkka Kankaanpää, Jyväskylä; Pirjo Naukkarinen, Tampere; Virpi Martikainen, Puumala; Pirjo Vuorenmaa, Rajamäki; Ritva Möttönen, Ristijärvi.

VEIKKAA, ELLET TIEDÄ!

Nyt panemme yleistietosi puntariin. Kussakin kysymyksessä on kolme vaihtoehtoa – 1, x ja 2. Yksi vaihtoehdoista on oikea. Vastattuasi kaikkiin kysymyksiin saat samanlaisen rivin kuin oikeassakin veikkauksessa. Kaikki jotka ovat saaneet vähintään 8 oikein saavat osallistua palkintojen arvontaan. Ellet osaa kaikkiin kysymyksiin vastata, muista kilpailumme nimi **"VEIKKAA, ELLET TIEDÄ".**

Kirjoita vastauksesi **POSTIKORTILLE** ja lähetä se joulukuun 10. päivään mennessä osoitteeseen Lastenlehti **KOULULAINEN HELSINKI 200.**

Merkitse korttiin kilpailumme tunnus: **VEIKKAA, ELLET TIEDÄ.** Samalla kortilla voit lähettää myös toisen palkintokilpailumme vastauksen. Älä unohda vastauksestasi nimeäsi tai oikeaa osoitettasi.

	1	x	2
1. Nahkakaupunki	Kokkola	Rauma	Pori
2. Nopein eläin seuraavista on	Kauris	Gebardi	Poro
3. Jalkapalloilun MM-kisat pidettiin tänä vuonna	Ruotsissa	Englannissa	Suomessa
4. Rukatunturin korkeus on n.	1500 m	500 m	2500 m
5. Suurin vientisatamamme on	Kotka	Turku	Helsinki
6. Substantiivi on	Nimisana	Teonsana	Laatusana
7. Tunnus SF tarkoittaa	Ruotsia	Suomea	Tanskaa
8. Opel on	Automerkki	Eläin	Kaupunki
9. "Kaitsu" Pahlman pelaa	Pesäpalloa	Pooloa	Jalkapalloa
10. Rafael Paasio on	pääministeri	Sisäministeri	Ulkoministeri
11. Vuoksi ja luode tarkoittavat	Ilmansuuntia	Sadetta ja poutaa	Vuorovettä
12. Kultaranta on	Turussa	Helsingissä	Naantalissa

PALKINNOT:

15 kpl mustetäytekyniä

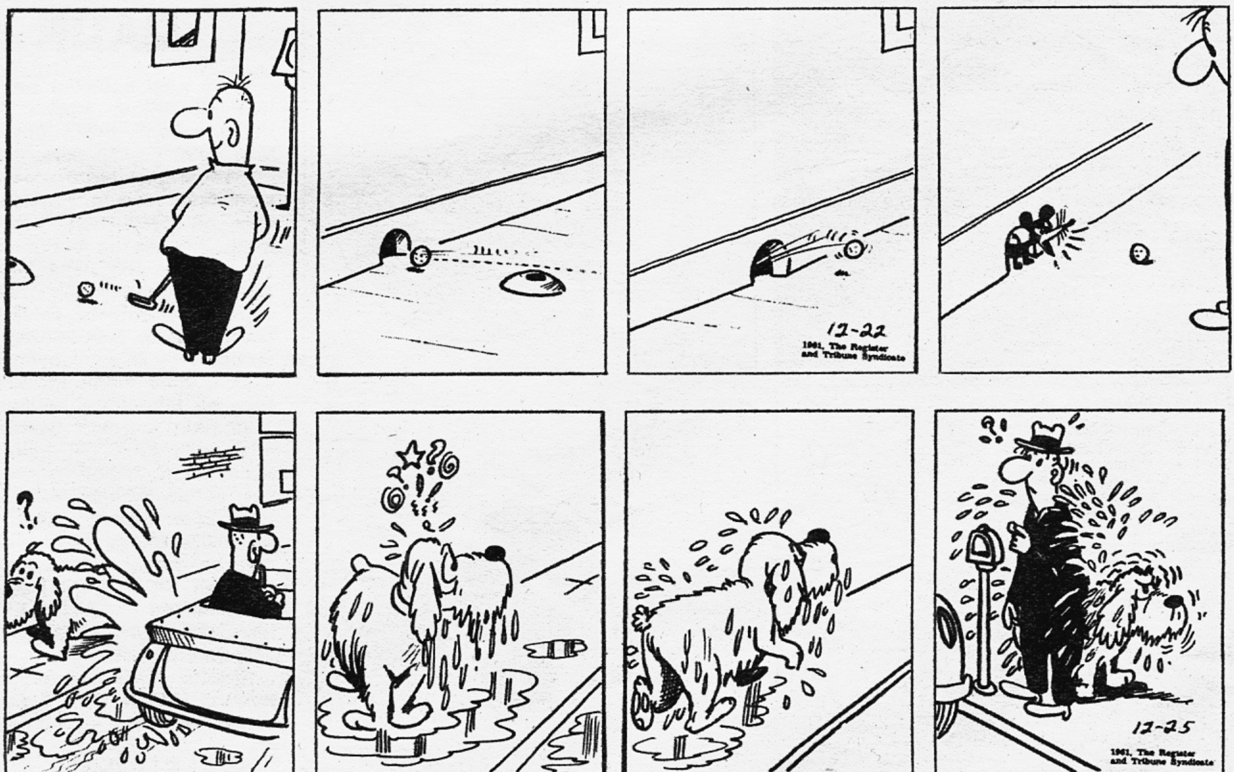
30 kpl "Isän silmälasit" -kirjoja

VÄISKI VEMMELSÄÄRI

HERMANNI

By Clyde Lamb

AASIONGELMA

Laikkaa pahvista tai paperista kolme aasinpäätä, joissa kussakin on vain yksi korva (katso kuvaa). Nyt voit toveriltasi kysyä, miten päät pitää sijoittaa, jotta jokaiselle aasille tulisi myös toinen korva.

Ratkaisun näet alhaalla. Päät laitetaan siten, että korvista muodostuu kolmio. Nyt näyttää siltä kuin jokaisella aasilla olisi kaksi korvaa.

4297-29

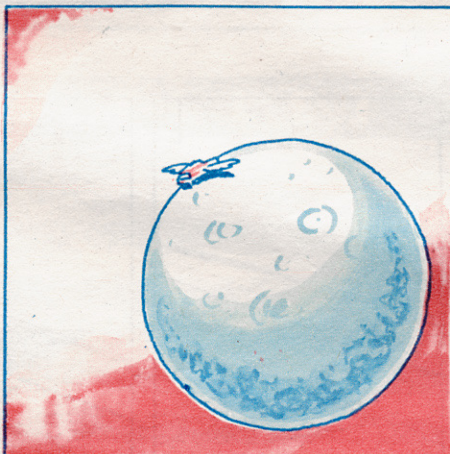

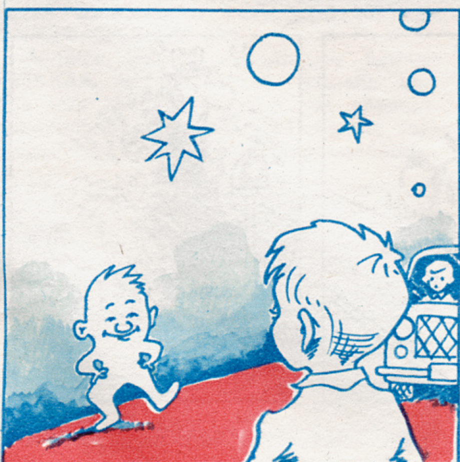

PALAPELI

Jos jäljennät ylläolevat palaset läpinäkyvälle paperille oikeassa järjestyksessä saat syntymään auton kuvan (katso vasemmalla olevaa kuvaa). Vaikea tehtävä, mutta yrittänyttä ei laiteta.

PALKINTOKILPAILU
MATIN UNI

Matti näki hauskan unen. Siinä unessa hän oli Pirkon kanssa avaruusmatkalla. Kulkuneuvona heillä oli ihmeellinen lentävä auto.

Matti ohjasi lentoauton taitavasti erään kaukaisen taivaankappaleen pinnalle. Kun auto oli pysähtynyt, katselivat Pirkko ja Matti ihmeissään outoa maisemaa. Sitten he näkivät, että heitä kohti tallusteli kerrassaan kummallinen pieni ukkeli. Matti astui ulos autosta ja lähti olentoa vastaan. Tämä avaruuden asukas läheni Mattia ystävällisesti hymyillen ja sanoi . . .

Niin, siinä Matin uni katkesi. Oli aamu. Pian oli lähdettävä kouluun.

Tänäkin päivänä Mattia harmittaa se, että unen jatko jäi näkemättä. Mitä tuo ihmeellinen ukkeli sanoi hänelle? Sinä voit auttaa Mattia keksimällä ne sanat, jotka ukon suusta tulivat. Sinun vallassasi on valita ukolle kieli, puhuiko hän suomea vai jotakin outoa kieltä. Kirjoita vastauksesi POSTIKORTILLE ja lähetä se osoitteeseen LASTENLEHTI KOULULAINEN, HELSINKI 200 joulukuun 10. päivään mennessä.

Kirjoita kortin alareunaan kilpailumme tunnus: MATIN UNI. Älä unohda vastauksestasi nimeäsi tai oikeaa osoitettasi.

Palkinnot
15 kpl mustetäytekyniä
30 kpl "Isän silmälasit"-kirjoja

KUVA-ARVOITUS

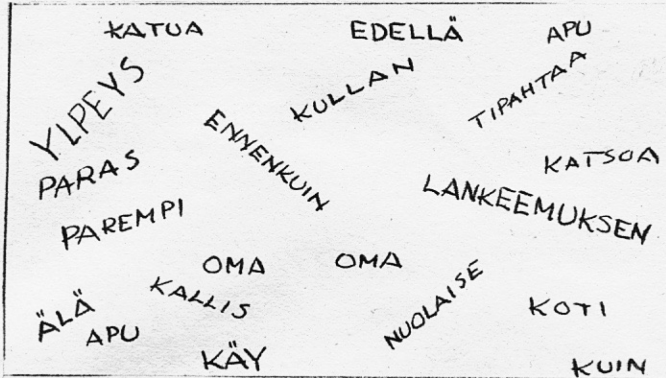

Ystävykset tapasivat toisensa sattumalta eräänä syyskesän päivänä rautatieasemalla. Toinen heistä oli juuri astunut alas junasta ja häneltä toinen kysyi: – – – – – Mitä hän kysyi? Sen saat tietää, jos katsot kuva-arvoitusta oikealta.

RATKAISU

"Tuletko lomalta?"

SANANLASKUT

Mitkä viisi tuttua sananlaskua saat muodostettua näistä sanoista?

VASTAUS

1. Ylpeys käy lankeemuksen edellä. 2. Älä nuolaise ennen kuin tipahtaa. 3. Parempi katsoa kuin katua. 4. Oma apu paras apu. 5. Oma koti kullan kallis.

HANNA JA PEKKA

Pekka on kolme kertaa niin vanha kuin Marja. Marja on kahdeksan vuotta nuorempi kuin Pekka. Minkä ikäisiä Marja ja Pekka ovat?

RATKAISU

Pekka on 12-, Marja 4-vuotias.

KUINKA MONTA EROA LÖYDÄT?

Pekka on ollut luvattomissa puuhissa naapurin puutarhassa. Kuvista näet, kuinka hänelle kävi. Vertaa alimmaista kuvaa ylimmäiseen. Kuinka monta virhettä löysit?

VASTAUS

Kuvissa on kahdeksan erilaista kohtaa.

Koululainen

lasten koulu- ja raittiuslehti.

Päätoimittaja: Seppo Syrjö, toimittajat Ilpo Tynnilä ja Marja-Liisa Aho, taiteilijat Heljä Lassila ja Maarit Larva.

Toimitusneuvosto: Inkeri Airola pj. - Pekka P. Kuronen - Paavo Mäkelä - Hellin Tynell - Leila Vaheri - Seppo Syrjö. - Toimitus ja tilaustoimisto Bulevardi 28 - Helsinki 12 - Puhelinvaihde 15 388 - Postisiirtotili 13605 - Pankki KOP - Helsinki - Eerikinkatu - talousasiat: Vilho E. Pulkki - toimistonhoitaja Vieno Kehusmaa. Kustantaja Suomen Opettajain Liitto.

Tilaushinta 10 numeroa kalenterivuodeksi 1966 tai lukuvuodeksi 1966—1967 koulun osoitteeseen yhteistilauksena 3 mk 30 p., kotiosoitteeseen 3 mk 80 p.

Kansikuva: Heljä Lassila.

Paino: Paasipaino. Helsinki 1966.

SYKSYINEN SATU

OLIPA KERRAN . SEN VIERESSÄ OLI NIITTY. NIITYLLÄ KÄYSKENTELI ERÄÄNÄ SYYSPÄIVÄNÄ . SEN NIMI OLI POLLE. SÖI MEHEVÄÄ SYKSYISTÄ RUOHOA. POLLEN VIEREEN LENSI .

„ SE LÄHTI JO ETELÄN MAILLE", SANOI VARIS. „ON SE KAMALAA, KUN TAAS ON TULOSSA KYLMÄ JA MÄRKÄ SYKSY", SE JATKOI.

„EI MINUSTA", SANOI JOKA KURKISTI KOLOSTAAN.

„EI MINUSTAKAAN", SANOI KUUSESSA KIIKKUVA . „MINÄ LÄHDEN KYLLÄ NUKKUMAAN", SANOI JA HYPPÄSI OJAAN.

„MINÄ MYÖS", SANOI . PAIKALLE LENSI . SE IHMETTELI, MINNE OLI JOUTUNUT. „ AJOI SEN RIIHEN ALLE", SANOI PIIKKITURKKINEN . SAMASSA RYNTÄSI PAIKALLE HALLI. HALLI OLI TALON . MUUT ELÄIMET PELÄSTYIVÄT JA MENIVÄT PIILOON, MUTTA POLLE VAIN JATKOI SYÖMISTÄÄN.

SEN PITUINEN SE.

